

ša“, in V. Beniak, Svätográlske legendy, 1992; V. Beniak, Zborník štúdií k storočnici narodenia básnika, 1994; S. Šmatlák, „Verný iba sebe a svojmu talentu“, Literika 1997, č. 1–2.

Ján Zambor

DILONG Rudolf, 1.8.1905 Trstená – 7.4.1986 Pittsburgh (USA), básnik, prozaik, dramatik a publicista. Po maturite sa stal mníchom františkánskej rehole, pôsobil v kláštoroch v Kremnici, Hlohovci, Malackách a Žiline. Po absolvovaní štúdia kat. teológie bol 1929 v Nitre vysvätený za kňaza. Niekoľko rokov pôsobil ako stredoškolský profesor náboženstva. Po vypuknutí 2. sv. vojny narukoval do slov. armády ako vojenský kňaz, pričom sa dostal aj na východný front. V júli 1945 odišiel do emigrácie. Najprv sa usadil v Ríme. Zapojil sa do činnosti Slovenského akčného výboru (neskôr Slovenský oslobodzovací výbor), ktorý si kládol za cieľ obnoviť Slovenskú republiku. Túto myšlienku presadzoval aj ako publicista v protikomunistickom vysielači Barcelona. 1947 odišiel do Argentíny, kde najprv pôsobil ako kňaz slov. vystaňovalcov vo františkánskom kláštore v Buenos Aires, potom v kláštore poľských františkánov Pablo P. Odesta. Zároveň redigoval periodikum Slovenské zvesti. Od 1965 žil v kláštore v Pittsburghu, kde sa okrem iného venoval redigovaniu časopisu Listy sv. Františka. Pracoval aj ako funkcionár Svetového kongresu Slovákov. – D. bol jedným z čelných a najplodnejších predstaviteľov > katolíckej moderny. Bol spoluzakladateľom časopisu > Postup, okolo ktorého sa združila už prv založená rovnomená skupina mladých básnikov, prozaikov i kritikov. V prvých troch básnických knihách – Budúci ľudia (1931), Slávne na holiach (1932), Dýchajte, lazy! (1933) – cez tradičné, rustikálne videnie stvárnil tému prírody a sedliackeho života. V zbierkach Helena nosí ľaliu (1935) a Mladý svadobník (1936) možno identifikovať vplyvy č. poetizmu. Za jeden z vrcholov D. spirituálnej meditatívnej lyriky možno pokladať knihu Ja, svätý František (1938). Jeho tvorba prijímala podnety z rôznych básnických prúdov. V niektorých jeho knihách, napr. v zbierke Mesto s ružou (1939), sa odrážajú podnety poetiky slov. nadrealizmu. Zasiahnutý vojnovou apokalypsou, D. sa utiekal k témam detstva a rodnej Oravy, ktoré vnímal ako istoty vo zvíchrených časoch – prejavilo sa to v zbierkach Konvália (1941), Nevolaj, nevolaj (1941) a i. Menej hodnotnú časť D. tvorby predstavujú knihy s príležitostnými témami, napr. Roky pod Slnkom (1933), venované 1100. výročiu vysvätenia Pribinovho chrámu v Nitre. V knihách Gardisti, na stráži! (1939) a Vojna (1942) agitačnými veršami v podstate podporil totalitnú ideológiu Slovenskej republiky. Úroveň jeho tvorby znižuje nedostatok autorskej schopnosti selektovať z vlastnej produkcie. V emigrácii vydal veľké množstvo nízkonákladových básnických a prozaických kníh, ako aj príležitostných publikácií a drám. Podstatná časť z nich je na Slovensku viac-menej neznáma. Používal viacero pseudonymov, pričom identifikácia niektorých ešte nie je uzavretá. V najlepších meditatívnych básnických knihách z tohto obdobia dosiahol úroveň doma vydaných diel – napr. Ponúkam chlieb so soľou (1971), Pokora vína (1971), celkovo však vývinovo stagnoval, uplatňujúc – izolovaný od poetických výbojov na Slovensku – zastaranú poetiku. V tomto čase sa už výrazne prejavil aj autorov sklon ku grafomanstvu, čoho dôsledkom je viac ako sto knižných titulov v jeho bibliografii, a to ešte niektoré rukopisy zhoreli pri požiari kláštora v Argentíne. Po r. 1989 sa aj na Slovensku opätovne začala tomuto autorovi venovať pozornosť. Vyšli niektoré reedície jeho skorších kníh, ako aj výber z jeho exilovej tvorby Ja, Rudolf Dilong, trubadúr (1992). @ Ď. d.: básnické zbierky Hviezdy a smútok (1934), Honolulu, pieseň labute (1939), Somnambul (1941), Hanička (1942), Plač (1944), Moja krv (1945), Vlast' volá (1948), Pod krížom (1967); spomienková próza Zakliata mladosť (1941); divadelné hry Valin (1940) a Padajúce svetlo (1941). @ Literatúra: J. Melicher, Katolícka mo-

derna, 1990; J. Hvišč, V. Marčok, M. Bátorová, V. Petrík, Biele miesta v slovenskej literatúre, 1991, s. 138–43; L. Knězek, „Zo slovníka exilových spisovateľov, Dilong, Rudolf O. F. M.“, Romboid 1994, č. 7.

Igor Hochel

JAKOBEUS Jakub, asi 1591 Kutná Hora – 3.9.1645 Prešov, básnik, autor náboženskej a cirkevnohistorickej prózy. Študoval na Karlovej univerzite v Prahe (1612–16), pôsobil ako učiteľ v Sušiciach (1613–15) a v Písku (1616–17), ako utrkvistický kňaz v Prahe (1618–21). Po bitke na Bielej hore odišiel do exilu do Nemecka (1621–24) a odtiaľ na Slovensko, kde našiel priaznivca v Gašparovi Illésházym (Trenčín, 1625–26), neskôr v Jurajovi Rákóczim. Bol farárom v Kučine (1626–27), v Soli (1627–29), od r. 1629 pôsobil v Prešove ako učiteľ (1630–37), rektor (1637–39) a ev. farár (1639–45). – J. v období pred odchodom do emigrácie písal predovšetkým latinskú príležitostnú poéziu, ktorú uverejňoval v rozličných humanistických tlačiach. Samostatne vydal zbierku *Symbolon mentis gratae* (1612, Vyznanie vďačného srdca), ktorá obsahuje satiricky a nábožensky ladené básne, venované priaznivcom, učiteľom, spolužiakom a rodnému mestu (*Ad Guttinam*). Rozsahom neveliká kniha *Poean admirandae et adorandae Christi theantropiae* (1615, Chválospev na podivuhodné a zvelebovaniahodné bohočlovečenstvo Krista) predznamenáva náboženským zameraním neskoršiu tvorbu. Ústredná báseň o mystériu Kristovho narodenia formálne napodobňuje Vergília, je prozodicky disciplinovaná, ale chýba jej väčší básnický účinok. Z tohto obdobia sú aj české náboženské prózy *Dianoia nativitatis Johannis Baptistae*, to jest: Spis, rozdílnost soudů v sobě zdržující, jenž povstali při narození sv. Jana Křitele (1619) a *Kázání pohřební o slávě, ochraně, vzácnosti a bezpečnosti duší lidí spravedlivých*, jenž v rukou Božích zůstávají (1621). Možno s fingovaným miestom vydania vyšiel J. propagandistický spis *Idea mutationum Bohemo-evangelicarum ecclesiarum in florentissimo regno Bohemiae* (Amsterdam 1624, Obraz premien českých evanjelických cirkví v prekvitajúcom českom kráľovstve), venovaný trenčianskemu županovi G. Illésházymu. Je to stručná história českého protestantizmu, patriaca do radu religióznych diel inšpirovaných reformáciou, akých v tomto období hodne vychádzalo v Európe najmä po latinsky. J. próza je „burcujúcim nárekom“ nad stavom evanjelickej cirkvi a trpiacej vlasti, obranou českých protestantov a predbielohorského štátu, manifestáciou nepriateľského postoja voči rímskej cirkvi. Kolektívnu pamäť českej emigrantskej literatúry využívajú a jej kľúčové motívy preberajú aj J. diela zo „slovenského“ obdobia. Zbierka latinskej humanistickej poézie *Otii vernalis anni 1627 aegrisonnia* (1627, Blúznivé sny vo voľnom čase na jar roku 1627) obsahuje oslavné básne na sedmohradských šľachticov a duchovných ako ochrancov evanjelickej cirkvi a predstaviteľov protihabsburského odboja, vo viacerých J. využíva klasický topos sna, umožňujúci spojiť skutočnosť s fikciami. Na Slovensku najviac rezonovala (najmä v 19. stor.) dlhšia, 259-veršová epicko-reflexívna báseň *Gentis Slavonicae lacrumae, suspiria et vota* (1642, Slzy, vzdychy a prosby slovenského národa), ktorá je skôr plagiátom ako adaptáciou básne českého humanistu a pobielohorského emigranta Václava Klementa Žebráckeho (asi 1589–1636) *Tempus erat, quo parva quidem, sed debita coelo gens* (Bol čas, keď síce malý, ale nebu oddaný národ) z knihy *Libellus supplex* (1614, Prosebná knižočka). Klementova báseň je nariekaním personifikovanej cirkvi nad pohromami, ktoré ju postihli, a prosbou Krista o nápravu. J. prevzal text takmer doslovné, len s minimálnymi zmenami – predovšetkým terminologicky nahradil evanjelickú cirkev a českú vlasť „slovenským národom“ a „uhorskou vlasťou“. Na Vergíliovu *Aeneidu* odkazujúci motív plačúcej matky je literárnym obrazom utrpenia a smútku a má, ako každá pieta, predovšetkým emocionálnu hodnotu a nadčasovú platnosť. Topický je aj motív diabla, ktorý podobne